

ИНСТИТУТ ПО ФИЛОСОФИЯ И СОЦИОЛОГИЯ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

УТВЪРДИЛ:

Директор на ИФС

проф. дсн Емилия Ченгелова

**КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА
НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА**

НАУЧНА ОБЛАСТ: **2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ**

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: **2.3. ФИЛОСОФИЯ**

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА: **ФИЛОСОФИЯ НА КУЛТУРАТА,
ПОЛИТИКАТА, ПРАВОТО И
ИКОНОМИКАТА**

ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН: **ДОКТОР**

НИВО ПО НКР:

ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ: **ДОКТОР ПО ФИЛОСОФИЯ**

ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ: **РЕДОВНА / ЗАДОЧНА / САМОСТОЯТЕЛНА**

СРОК НА ОБУЧЕНИЕ: **3 (три) / 4 (четири) / 5 (пет) ГОДИНИ**

КВАЛИФИКАЦИОННАТА
ХАРАКТЕРИСТИКА Е ВЪВЕДЕНА С ПЛАНА
ЗА ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ: **2024 г.**

СОФИЯ, 2024

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМАТА

Докторската програма (ДП) по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ предлага обучение в образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.3 Философия, област на висшето образование 2. Хуманитарни науки. Тя е предназначена за магистри, които са завършили философия, но също така и широк кръг хуманитарни специалности – политология, право, културология, икономика, социология и пр. В определени проблемни области тя е подходяща и за студенти от природонаучните специалности.

Програмата отговоря на острата обществена нужда от философско осмисляне както на трайни, така и на нововъзникващи проблеми и предизвикателства, касаещи човешката ситуация в условията на несигурност и ускорена технологична и социална промяна. Използват се съвременни изследователски подходи, методи и форми на философстване. С обучението се осигурява разширяване на фундаменталната теоретико-професионална подготовка чрез разработване на дисертационен труд по основополагащ или приложен проблем за науката и обществената практика в съответствие с високи съвременни изисквания.

Във всеки от четирите модула (Философия на културата, Философия на политиката, Философия на правото, Философия на икономиката) се подготвят специалисти, които в края на обучението си могат вече да боравят с основни понятия и теории от съответното поле, разработват свои изследователски стратегии, предлагат нови перспективи за анализ и интерпретация на значими проблеми, търсят проекции на резултатите от изследователската си работа в конкретни политики и социални практики. В резултат, завършилите програмата ще могат свободно да се впишат не само в националния, но и в международния интелектуален дебат, както и да получат възможности за обмен и реализация в чуждестранни изследователски институции и учебни заведения, международни организации, глобалния неправителствения сектор и пр.

2. ЦЕЛИ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА

Целта на докторантурата по научната специалност „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ е да бъдат подготвени висококвалифицирани и с достатъчен научен потенциал кадри, които със знания и научно-изследователски умения да допринасят за развитието на България. Технократското, тясно-научното и стратегически-политическото подхождане към предизвикателствата, които ни поднася съвременният свят, прави все по-осезаема потребността от философска рефлексия, която да отвори нови хоризонти за ориентация и възможности за действие. Чрез подготовката на докторанти с насочен интерес към мета-анализ и концептуален обмен между икономически, политически, правни и културни теории и постановки, програмата цели повишаване нивото на философското и интердисциплинарно образование в България, и неговата съпоставимост със световни стандарти.

Формирането на иновативно мислене е основен приоритет на обучението. Докторантите се подготвят за работа с класически текстове. Тяхната практика е теоретичното изследване. В духа на изискванията на Болонския процес, учените по философия последователно полагат усилия за задълбочено усвояване от страна на обучаваните на систематизирани знания и за овладяване на основните умения и методи за самостоятелни научни изследвания. Акцент при обучението се поставя върху изграждането на способности за критическо философстване, оценяване и синтез на нови интерпретации и подходи във философските изследвания. Внимание се отделя на формирането на докторантите като млади учени, притежаващи способността свободно да комуникират с колеги от професионалната общност, както и с по-широка аудитория.

Защитилите докторска степен могат да се реализират в много области на съвременния живот у нас и в чужбина: наука, управление, образование, право, икономика, културна сфера, проектна дейност, стратегическо планиране и др.

3. ОБЩА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

Докторската програма по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ подготвя висококвалифицирани кадри в областта на прилагането на философски подходи за анализиране на понятия, теории и проблеми, обект на изследователски интерес от страна на науките за политиката, правото, икономиката и културата. Тя дава възможност за по-специализирана подготовка в рамките на четири модула. Квалификационният профил на всеки от тях е както следва:

Философия на културата

В модул „Философия на културата“ се подготвят висококвалифицирани специалисти, които разполагат както с ресурс от знания относно теоретични концепции, така и с компетентности да оперират с тях в полето на актуалните дискусии и практики, които посрещат днешните предизвикателства в сферата на културата. Особен акцент на програмата е да окуражи и подпомага хора, които искат да се занимават с проблеми на културата и културни изследвания в интердисциплинарен контекст, съответстващ на доминиращите тенденции. Модулът съвместява изучаването на класически и съвременни философски концепции за култура с търсенето на актуални и авангардни интерпретации, които осмислят институционалните практики в областта на културата, образованието, (мулти)културната политика и приложните изследвания в разнообразни иновационни сектори, които влияят на бъдещето на обществата.

Философия на политиката

В модул „Философия на политиката“ се подготвят висококвалифицирани специалисти, които стъпвайки на постиженията на философската традиция, умеят рефлексивно да подхождат към различни схващания за „политическото“, както и да подлагат на критически анализ негови институционални проявления. Запознавайки се с историята на основни политически понятия като власт, свобода, справедливост, авторитет, равенство, грижа и пр., както и с различни нормативни визии за „добро управление“, обучаваните в програмата се сдобиват с концептуален апарат, чрез който да анализират съвременни предизвикателства, произтичащи от бурното развитие на научно-технологичния сектор, мащабните геополитически размествания, кризите на капитализма, процесите на деградация на околната среда и свръхурбанизацията, развиващите се

граница между физическа и виртуална реалност и пр. Това отваря широко поле за последваща професионална реализация както в академичната сфера, така и в тази на управлението – и в публичния, и в частния сектор.

Философия на правото

В модул “Философия на правото” се подготвят изследователи и висококвалифицирани специалисти, които да притежават умения за анализ на правните явления, да разбират логиката на развитието на правната система и да демонстрират висока степен на критическо мислене по отношение на правната действителност. Усвояването на основни философски категории, придаващи легитимност и съдържание на такива понятия в правото като субективни права (естествени и позитивни), свобода, справедливост, принуда и др., предоставя възможности за политическа кариера, за реализация като експерти в областта на законотворчеството, специалисти във висшите нива на държавната администрация, политически активисти, учени и анализатори на социалните и политическите процеси.

Философия на икономиката

В модул “Философия на икономиката” обучаваните придобиват умения да анализират основни категории на икономическото мислене (собственост, пари, стойност, труд и др.), които са не само базисни за икономическата наука, но имат ключово значение за останалите социални науки и за политическата практика. Проследявайки историята на отношенията между философия и икономическа теория, както и съвременното им взаимодействие, докторантите се запознават с подходи, чрез които ще могат да подложат на критическа рефлексия текущи икономически проблеми и да се впишат в съвременния разгорещен дебат относно перспективите пред икономическата теория и икономическите политики. Това ще им предостави възможности не само за реализация като изследователи и преподаватели, но и в различни сфери на практическия живот.

Независимо от конкретния профил, докторската програма цели да помогне на обучаваните да осмислят значими обществени процеси в секторите на политиката, правото, икономиката и културата на фона на дълбоки трансформации и висока степен на непредвидимост. Затова специфичен акцент в работата по подготовка на докторантите е темата за бъдещето като пронизващ цялата програма проблем. В хода на обучението това налага полагане на усилия за изграждане на капацитет за прогностичен анализ. Докторантите имат възможност да се запознаят с прогностични подходи и методи в рамките на специализирани курсове по „изследване на бъдещето“ (т.нар. Future Studies). Така биха могли и успешно да се впишат в дискусиите на организирани вече интердисциплинарни общности и форсайт-звена на международни организации.

4. УСВОЕНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА

4.1. Знания (теоретически и/или фактологически)

Докторантите, завършили програмата по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ трябва да притежават знания на най-високо равнище в съответното поле на обучение и да извършват изследвания с оригинален принос. Те следва да имат специализирани и систематизирани знания за извършване на критичен анализ и за синтезиране на нови идеи в областта на конкретния модул, по който са зачислени

(философия на културата, философия на политиката, философия на правото, философия на икономиката). Ключови са придобиването на знания в областта на философията и в близки хуманитарни дисциплини, както и способността за разширяване и проблематично изменяне на съществуващи знания в тях.

4.2. Умения (познавателни и/или практически)

Докторантите трябва да демонстрират уменията да намират, извличат, подреждат, синтезират и оценяват необходимата информация от различни източници, независимо дали са подробни или оскъдни. Да развиват умение за осъществяване на интердисциплинарна методология за изследване в областта на хуманитаристиката. Докторантите, завършили програмата по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ трябва да умеят да осъществяват критични изследвания на обществени процеси и свободно да боравят с философски концепти за целта. Да притежават умения за разширяване и преодоляване на проблеми в областта на проучването, както и да развиват иновативни теоретични решения. Докторантите следва да усвоят уменията за писане на академичен текст, както и да комуникират резултатите от своята работа чрез различни медии пред различна аудитория.

4.3. Самостоятелност и отговорност

Докторантите в програмата трябва да създават и интегрират нови знания чрез самостоятелност на изследването, да разширяват обхвата на досега познатата философска теоретизация в полето на културата, политиката, правото и икономиката, и да преценяват необходимостта от актуални публикации. Да притежават способност за адекватна самооценка на собствените си постижения, както и да имат ясно съзнание за ограниченията на изследователския си труд. Да притежават способности да съставят, проектират, изпълняват и адаптират съвременен изследователски процес с обществена значимост и научна надеждност.

4.4. Компетентност за учене

Докторантите в програмата трябва да демонстрират капацитет за систематично философско придобиване на знания и тяхното осмисляне и разбиране. Да показват компетенции в разбирането за научно изследване и публикационна активност, и добре да се ориентират в съвременни библиографски и наукометрични системи.

4.5. Комуникативни и социални компетентности

Докторантите трябва да демонстрират способности да концептуализират, проектират и изпълняват проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на най-модерните достижения в областта на философското познание в секторите на културата, политиката, правото и икономиката. Да развият способност за адаптиране на изследванията си към непредвидено възникващи обстоятелства. Да развиват преносими умения, изискващи проява на висока лична отговорност, самостоятелност и инициативност. Нужно е да притежават чуждоезикова компетентност, която да им позволи да участват в международния обмен на идеи като част от усилията по разпространение на резултатите от тяхната работа.

4.6. Професионални компетентности

Докторантите в програмата по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ трябва да разбират в детайли техниките за прилагане на научно и академично изследване. Да имат компетентна преценка по сложни въпроси, касаещи философското познание в областта на култура, политика, право и икономика, дори и в отсъствието на пълни данни. Да представят систематично идеите и заключенията си пред специалисти и неспециалисти в областта. Да притежават способност да продължават изследванията си в съответната философска област на по-сложни концептуални равнища, като допринасят за развитието на нови идеи и теоретични методи.

5. СФЕРИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

Придобилите ОНС „доктор“ по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ имат следните възможности за професионална реализация:

- като преподаватели и/или изследователи във висши училища, научни институти, интердисциплинарни лаборатории, мозъчни тръстове, научно-развойни звена в компании и пр.;
- като ръководители на стратегически звена, членове на политически кабинети, експерти и анализатори в държавната администрация;
- като експерти в структури и агенции на Европейския съюз, както и в аналитични звена на международни организации;
- като консултанти по стратегическо планиране и прогнозиране, бизнес-етика, политика по иновациите, правна регламентация и пр. в частния сектор;
- като ръководители, специалисти и съветници по политики, стратегии и проекти в органи на централната и местна власт;
- в неправителствени организации – като консултанти, ръководители на проекти или специалисти по проблемите на гражданското включване;
- като анализатори на обществени процеси в медиите;
- като форсайт-специалисти и консултанти по стратегическо планиране, прогнозни сценарии и социална промяна в звена на национални и европейски институции, международни организации и корпоративния сектор.

Длъжности:

По националната класификация на длъжностите и професиите в Република България (2011 г., последно изменение от 01.01.2023г.) длъжностите, които завършилите ОНС „доктор“ по „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“, могат да заемат са:

- единична група 1213 – Ръководители по политики и стратегическо планиране;
- единична група 1223 – Ръководители на научноизследователска и развойна дейност;
- единична група 1345 – Ръководители в образованието;

- единична група 2310 – Преподаватели във висши училища;
- единична група 2421 – Анализатори по управление и организация;
- единична група 2422 – Специалисти по администриране на политики.

Ръководител на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“:

/проф. дфн Б. Тодорова

**Квалификационната характеристика на успешно завършилите ДП „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“ е приета с Решение НС на ИФС, Протокол № 14 от 25.06.2024г., т. 9.*